

ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် ထားဝယ်ဒေသီယစကားသံ ပြောင်းလဲမှုသဘော

မိုးမိုးစံ*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းတွင် ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် ထားဝယ်ဒေသီယစကား၏ မူလစကားသံများ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်နေပုံကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ လေ့လာ တင်ပြရာတွင် ပြောင်းလဲမှုများသော စကားသံအပိုင်းကိုသာ သုံးသပ်တင်ပြ ထားပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ - စကားသံပြောင်းလဲမှု၊ ဗျည်းသံ၊ သရသံ၊ ဝဏ္ဏ အရေအတွက်၊ မွေးစားစကားလုံး၊ လေယူလေသိမ်း။

နိဒါန်း

လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကူးလူးဆက်သွယ်ရာမှ ဘာသာစကားချင်းလည်း ထိတွေ့လာကြမည်ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားထိတွေ့မှု ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ဘာသာစကား တို့၏ အခြေခံဖြစ်သည့် စကားသံပိုင်းသည် သက်ရောက်မှုဧရိယာအတွင်း ပြောင်းလဲ လာမည်သာ ဖြစ်သည်။ ထားဝယ်ဒေသီယစကား ပြောဆိုသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် အခြားလူ့အဖွဲ့အစည်း ကူးလူးဆက်သွယ်မှု များပြားလာမှုကြောင့် ထားဝယ်ဒေသီယ စကား၏ မူလစကားသံများ ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ထားဝယ်ဒေသီယစကားသံပြောင်းလဲမှုကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် ထားဝယ်မြို့ပေါ်ဒေသ ကိုသာ အလေ့လာခံနယ်ပယ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ အလေ့လာခံပုဂ္ဂိုလ်များ အဖြစ် အသက် ၇၀ ကျော် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အသက် ၂၀ ကျော် လူငယ်လူရွယ်များ ကိုသာ ရွေးချယ်မေးမြန်းထားပါသည်။ မေးမြန်းရာတွင် မြန်မာအဘိဓာန်ပါ အသံထွက်ကို စံအသံထွက်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ အသံဖလှယ်ရာတွင် ဦးထွန်းမြင့်၏ သဒ္ဒဗေဒအက္ခရာကို အသုံးပြုထားပါသည်။

* ဒေါက်တာ၊ ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်ပညာရေးတက္ကသိုလ်

၁။ စကားသံပြောင်းလဲခြင်းသဘော

ဘာသာစကားတို့၏ စကားသံ၊ သဒ္ဒါ နှင့် အဓိပ္ပာယ်တို့သည် အမြဲပြောင်းလဲနေသည်။^၁ ထိုသို့ပြောင်းလဲရာတွင် စကားသံသည် လူတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု၊ နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ကူးလူးဆက်သွယ်ရာတွင် အဓိကကျသောကြောင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ အခြားအစိတ်အပိုင်းတို့ထက် ပြောင်းလဲမှု ပိုမိုမြန်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

စကားသံပြောင်းလဲခြင်းမှာလည်း အလျဉ်းသင့်သလို ပြောင်းနေခြင်းမျိုး မဟုတ်ပေ။ ဘက်ပေါင်းစုံ ပေါင်းစည်းကာ စနစ်ကျပြောင်းနေခြင်းသာ ဖြစ်သည်^၂ ဟု ဆိုသည်။

အချို့ပညာရှင်တို့က စကားသံပြောင်းလဲခြင်း၏ အကြောင်းရင်းအစစ်အမှန်သည် ဌာန်ပြောင်းရွှေ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်ဟုဆို၏။ စကားသံတစ်ခုအတွက် ဖြစ်နေကျဌာန်တွင် မဖြစ်ဘဲ အခြားဌာန်တစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားရခြင်းသည် အသံထွက်သူ၏ သတိမထားမှုကြောင့်သော် လည်းကောင်း၊ ပျင်းရိမှုကြောင့် လည်းကောင်း ဖြစ်သည်^၃ ဟု ဆိုသည်။

သဒ္ဒဗေဒပညာရှင်တို့ကမူ ဘာသာစကားတို့ရှိ စကားသံပြောင်းလဲသွားခြင်းသည် လူတို့၏ ဆန္ဒပြုပြင်ထားခြင်းမျိုး မဟုတ်၊ သဘာဝအလျောက် ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်ခြင်းမျိုးသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

အချို့ကမူ လူမျိုးချင်း ထွေးရောယှက်တင်ဖြစ်ခြင်း၊ သွေးသားရောစပ်ခြင်း၊ အတူတကွ ယှဉ်တွဲနေထိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် မူလစကားသံများ ပြောင်းလဲသွားရသည်ဟု ဆိုသည်။

အချို့ပညာရှင်တို့ကမူ ခက်ခဲသောအသံကို လွယ်ကူသောအသံသို့ ပြောင်းလဲရွတ်ဆိုခြင်းကြောင့် စကားသံများ ပြောင်းလဲလာသည်^၄ ဟု ဆိုသည်။

လူမှုဘာသာဗေဒပညာရှင် ဝီလီယံလဖော့ကမူ အချိန်တိုအတွင်း စကားသံပြောင်းလဲရခြင်းသည် သဘာဝဖြစ်စဉ်နှင့် လူမှုဆက်ဆံရေးတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်^၅ ဟု ဆိုသည်။

^၁ Aitchison, Jean, 1972, 119.

^၂ Aitchison, Jean, 1972, 119.

^၃ တင်ထွန်း၊ ဦး၊ ၁၉၈၀၊ ၄၁။

^၄ ဘာသာလောကကျမ်း၊ ၁၉၈၀၊ ၄၆။

^၅ <http://en-wikipedia-org/wiki/sound-change>

သို့ဖြစ်ရာ ဘာသာစကားတို့၏ စကားသံများပြောင်းလဲနေသည်မှာ အမှန်ပင် ဖြစ်သော်လည်း မည်သည့်အချက်ကြောင့် ပြောင်းလဲနေသည်ကိုမူ အတိအကျ သတ်မှတ်၍ ရနိုင်မည် မဟုတ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ဤစာတမ်းတွင်မူ ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် ထိတွေ့မှု ဖြစ်ပေါ်နေသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ စကားသံများသည် ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပေါ်နေမှုသဘောကို လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်က လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

၂။ ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် ထားဝယ်ဒေသီယစကားသံ ပြောင်းလဲခြင်း သဘော

ထားဝယ်ဒေသီယစကားတွင် ဘာသာစကားထိတွေ့နေမှုကြောင့် ထားဝယ်ဒေသီယ စကား၏ စကားသံပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ စကားသံများ ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အကြောင်းအရင်းများမှာ-

- (၁) စံမြန်မာဘာသာစကား၏ စကားသံသည် ကျောင်းသုံး၊ ရုံးသုံးစကားသံ ဖြစ်ခြင်း၊
- (၂) ယခင်က အခြေခံပညာသင်ကျောင်းများတွင် စာပေသင်ကြားရာ၌ ဆရာ၊ ဆရာမ အများစုသည် ဒေသီယစကားသံများဖြင့် သင်ကြားခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ စံမြန်မာဘာသာစကား၏ စကားသံများဖြင့်သာ သင်ကြားရန် ညွှန်ကြားထားခြင်း။
- (၃) မြို့ပေါ်ဒေသတွင် နေထိုင်ကြသည့် အစိုးရဝန်ထမ်း အများစုမှာလည်း စံမြန်မာ ဘာသာစကားပြောသူများ ပိုမိုများပြားနေခြင်း။
- (၄) ယခင်က လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ခက်ခဲမှုကြောင့် ထားဝယ်ဒေသသို့ အခြား လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ လူများ လာရောက်မှု အလွန်နည်းပါးကြ ပါသည်။ သို့သော် ယခုအခါ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး လွယ်ကူချောမွေ့ နေပြီဖြစ်၍ အခြားလူ့အဖွဲ့အစည်းမှ လူများသည် ထားဝယ်ဒေသသို့ အလွယ်တကူ လာရောက်လည်ပတ်နေခြင်း၊ စီးပွားလာရောက်ရှာဖွေ လုပ်ကိုင်နေကြခြင်းနှင့် အတည်တကျနေထိုင်သူ များပြားလာခြင်းတို့ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုအခါ ထားဝယ်ဒေသီယစကားပြောသူတို့သည် အခြား လူ့အဖွဲ့အစည်းတို့ နားလည်လွယ်သော စံမြန်မာဘာသာစကားရှိ စကားသံ များကို လေ့ကျင့်ပြောဆိုနေမှု ပိုမိုများပြားလာခြင်း။

(၅) ထို့ပြင် တီဗွီ၊ အင်တာနက် စသည့် မီဒီယာတို့မှ တစ်ဆင့်သော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရပ်ခြားတိုင်းပြည်များသို့ ကိုယ်တိုင်သွားရောက်ခဲ့ခြင်းမှသော်လည်းကောင်း၊ အခြားဘာသာရှိ စကားသံများကို အလွယ်တကူ ထိတွေ့မှု ပိုမိုများပြားလာခြင်း။

စသည့်အချက်များကြောင့် ထားဝယ်ဒေသီယစကား၏ မူလစကားသံများ ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုပြောင်းလဲမှုကို မျိုးဆက် တစ်ဆက်ပြီးတစ်ဆက် ပိုမိုလက်ခံလာခဲ့ပါက မိမိတို့၏ ထားဝယ်ဒေသီယစကားသံများ ပျောက်ကွယ်သွားနိုင်ပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဤစာတမ်းတွင် ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် ထားဝယ်ဒေသီယစကားသံပိုင်း ပြောင်းလဲမှုကို လေ့လာရာတွင် ပြောင်းလဲမှုများသော ဗျည်းသံ၊ သရသံ၊ ဝဏ္ဏအရေအတွက်၊ မွေးစားစကားလုံးတို့ရှိ ဒေသီယအသံနှင့် ဒေသီယလေယူလေသိမ်းအပိုင်းတို့ကိုသာ သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။

၂။ ၁။ ဗျည်းသံပြောင်းလဲမှု

မည်သည့်ဘာသာစကားတွင်မဆို ဗျည်းသံ၊ သရသံသည် အခြေခံကျသော စကားသံပိုင်းဆိုင်ရာ အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခြေခံကျသော ဗျည်းသံသည် ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၂။ ၁။ ၁။ သံညင်း^၁ဗျည်းသံ ပြောင်းလဲမှု

မူလထားဝယ်ဒေသီယစကားတွင် စကားလုံးအများစုကို သံညင်းဗျည်းသံဖြင့် ပြောဆိုကြပါသည်။ သို့သော် ယခုအခါ မျက်မှောက်ခေတ်သုံး စံမြန်မာဘာသာစကား၏ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် သံညင်းဗျည်းသံမှ စံအသံအတိုင်း သံပြင်းဗျည်းသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုလာနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

^၁ voiceless

သာကေ-

စံ	မူလဒေသိယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသိယ
ကမ်းခြေ	ကမ်းခြေ	ကန်းဂျေ
/ k'ã dʒē /	/ k'ã tchē /	/ k'ã dʒē /
ခန်းဆီး	ခန်းဆီး	ခန်းဇီး
/ kh'ã z' i /	/ kh'ã sh' i /	/ kh'ã z' i /
ဆေးခန်း	ဆေးခန်း	ဆေးဂန်း
/ shè g' ã /	/ shè kh' ã /	/ shè g' ã /
တန်ဖိုး	တန်ဖိုး	တန်ဘိုး
/ -tã b'ò /	/ -tã ph'ò /	/ -tã b'ò /
ဓာတ်ဖူး	ဓာတ်ဖူး	ဓာတ်ဘူး
/ da? b'ù /	/ da? ph'ù /	/ da? b'ù /
ရေကန်	ရေကန်	ရေဂန်
/ j'ē -g'ã /	/ j'ē -k'ã /	/ j'ē -g'ã /
ဒိန်ခဲ	ဒိန်ခဲ	ဒိန်ဂဲ
/ -dei g'ē /	/ -dei kh'ē /	/ -dei g'ē /

စသည်ဖြင့် စံအသံအတိုင်း သံပြင်းဗျည်းသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

၂။ ၁။ ၂။ ရှုဗျည်းသံ ပြောင်းလဲမှု

မူလထားဝယ်ဒေသိယစကားတွင် ‘ရှု’ /c/ ဗျည်းသံဖြင့် ပြောသော စကားလုံး အချို့ကို ယခုအခါ ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် စံအသံအတိုင်း ‘ချ’ /tch/ ဗျည်းသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုနေပါသည်။

သာကေ-

စံ	ဒေသိယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသိယ
ချဉ်ဖတ်	ရှင်ဖတ်	ချဉ်ဘတ်
/ -tɕhĩ baʔ /	/ -ɕi̯ phaʔ /	/ -tɕhĩ baʔ /
ချဉ်ပေါင်	ရှင်ဘွန်	ချဉ်ဘောင်
/ -tɕhĩ baũ /	/ -ɕi̯ -bũ /	/ -tɕhĩ -baũ /
ချို	ရှို	ချို
/ -tɕho /	/ -ɕo̯ /	/ -tɕhō /
ချပ်	ရှပ်	ချပ်
/ tɕhaʔ /	/ ɕaʔ /	/ tɕhaʔ /
ချစ်	ရှစ်	ချစ်
/ tɕhiʔ /	/ ɕiʔ /	/ tɕhiʔ /
ချက်ချင်း	ရှစ်ရှင်း	ချက်ချင်း
/ tɕhɛʔ tɕhĩ i /	/ ɕiʔ ɕĩ i /	/ tɕhɛʔ tɕhĩ i /

စသည်ဖြင့် စံအသံ၏ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် စံသံအတိုင်း ‘ချ’ / tɕh / ဗျည်းသံသို့ ပြောင်းလဲ ပြောဆိုနေသည်။ ထိုသို့ပြောင်းလဲပြောဆိုမှု များလာလျှင် ထားဝယ်ဒေသိယ စကားဟု ထင်ရှားစွာ သိနိုင်သည့် ‘ရှ’ / ɕ / ဗျည်းသံများ ပျောက်ကွယ်သွားနိုင် ပါသည်။

အသံဖြစ်ပုံအရကြည့်လျှင် ‘ရှ’ / ɕ / ဗျည်းသံသည် သံပြင်း သွားရင်းအာခေါင် ပွတ်တိုက်သံ^၁ ဖြစ်သည်။ ‘ချ’ မှာမူ သံတင်း သွားရင်းအာခေါင် ရုန်းပွင့်ပွတ်တိုက်^၂ ဗျည်းသံ ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ထားဝယ်ဒေသိယစကားတွင် ရှ / ɕ / မှ ချ / tɕh / သို့ ပြောင်းလဲပြောခြင်းသည် ဌာန်တူခြင်းကြောင့် ပြောင်းလဲသည်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။ စံအသံ၏ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့်သာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

^၁ voice alveolo-palatal fricative

^၂ aspirated alveolo-palatal affricate

၂၊ ၂။ ဗျည်းတွဲ° ပြောင်းလဲမှု

ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် ထားဝယ်ဒေသီယစကားရှိ ဗျည်းတွဲသံများ ပြောင်းလဲပြောဆိုလာပါသည်။ ပြောင်းလဲပြောဆိုသော ဗျည်းတွဲသံတို့အနက် ‘လ’ဆွဲ ဗျည်းတွဲသံအကြောင်းကိုသာ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

၂၊ ၂။ ၁။ လဆွဲဗျည်းတွဲသံ ပြောင်းလဲမှု

စံမြန်မာဘာသာစကားတွင် ယပင့်၊ ရရစ် ဗျည်းတွဲသံပါသော စကားလုံး အချို့ကို မူလထားဝယ်ဒေသီယစကားတွင် လဆွဲ ဗျည်းတွဲသံဖြင့် ပြောဆိုကြပါသည်။ ထိုလဆွဲ ဗျည်းတွဲသံသည်ပင် ထားဝယ်ဒေသီယစကား၏ အထင်ရှားဆုံးလက္ခဏာ တစ်ခုဟု ဆို၍ရပါသည်။ ထို့ပြင် လဆွဲ ဗျည်းတွဲသံပါသော စကားလုံးမျိုးကို ရှေးခေတ် မြန်မာကျောက်စာများတွင် တွေ့ရှိရခြင်းကြောင့်လည်း ထားဝယ်ဒေသီယစကားသည် ရှေးမြန်မာဘာသာစကား၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာအချို့ကို ထိန်းသိမ်းကာ ပြောဆို နေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

သို့သော် ယခုအခါ ဘာသာစကားထိတွေ့မှု များပြားလာခြင်းကြောင့် ထိုလဆွဲ ဗျည်းတွဲသံနေရာတွင် စံမြန်မာဘာသာစကားအတိုင်း ယပင့်၊ ရရစ်၊ ဗျည်းတွဲသံ များဖြင့် ပြောဆိုနေကြပါသည်။

သာဓက -

စံ	ဒေသီယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသီယ
ကျောင်း	ကျောင်း	ကျောင်း
/ -tɕàũ /	/ klàũ /	/ tɕàũ /
ကျိုးကန်း	ထွီးဂန်း	ကျိုးဂန်း
/ -tɕ i ɣ̃ã /	/ -kɽ i ɣ̃ã /	/ -tɕ i ɣ̃ã /
ဆပ်ပြာ	ဆပ်ပွာ	ဆပ်ပြာ
/ shaʔ pjā /	/ shaʔ plā /	/ shaʔ pjā /
ဖားပြုတ်	ဖားဖျု	ဖားပျုတ်
/ phə bjouʔ /	/ phə blú /	/ phə bjouʔ /

° consonant cluster

မြစ်	မြစ်	မြစ်
/ mjiʔ /	/ mliʔ /	/ mjiʔ /
မြိန်	မြိ	မြိန်
/ -mjei /	/ -mji /	/ -mjei /
မြေး	မြေး	မြေး
/ mjè /	/ mlè /	/ mjè /
ပြေး	ပြေး	ပြေး
/ pjè /	/ plè /	/ pjè /

စသည်ဖြင့် စံအသံအတိုင်း ပြောင်းလဲပြောဆိုနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုရာတွင် နာမ်စကားလုံးနှင့် ကြိယာစကားလုံးတို့ကို အများဆုံး တွေ့ရပါသည်။ ဘာသာစကားတိုင်းတွင် နာမ်နှင့်ကြိယာစကားလုံးတို့သည် အခြေခံ ကျသော စကားလုံးများဟု ဆိုနိုင်သည်။ အကြောင်းမှာ မည်သည့်ဘာသာစကားကို ပြောသည်ဖြစ်စေ လူတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ပြောဆိုဆက်ဆံရာတွင် အရာဝတ္ထုတို့၏ အမည်နာမများ၊ ခံစားမှုများနှင့် လှုပ်ရှားပြုမူဆောင်ရွက်မှုတို့ကို အကြောင်းပြုကာ အဓိကဆက်သွယ်ကြလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော စကားလုံးများ ဖြစ်သည့် နာမ်နှင့်ကြိယာစကားလုံးတို့ကို အဓိကအခြေခံအသုံးပြု ပြောဆိုလာကြမည် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် ထားဝယ်ဒေသီယာ ‘လ’ဆွဲ ဗျည်းတွဲသံများ ပြောင်းလဲပြောဆိုရာတွင် နာမ်နှင့်ကြိယာစကားလုံး အများဆုံး ဖြစ်နေခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၂။ ၃။ သရသံ ပြောင်းလဲမှု

ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် ထားဝယ်ဒေသီယာသရသံ ပြောင်းလဲမှုကို တင်ပြရာတွင် ထင်ရှားသော သရသံပြောင်းလဲမှုကိုသာ တင်ပြထားပါသည်။

၂။ ၃။ ၁။ ရိုးရိုးသရသံ ပြောင်းလဲမှု

စံမြန်မာဘာသာစကားတွင် အေ၊ အော၊ အေး / ē, é, è / သရသံဖြင့် ပြောသော စကားကို မူလထားဝယ်ဒေသီယာစကားတွင် အီ၊ အိ၊ အီး / i, i, i / သရသံဖြင့်

ပြောဆိုကြပါသည်။ သို့သော် ယခုအခါ စံအသံလွှမ်းမိုးလာမှုကြောင့် စံသရသံအတိုင်း ပြောင်းလဲပြောဆိုလာကြပါသည်။

စံ		ဒေသိယ
/ e /	$\xrightleftharpoons[\text{ယခု}]{\text{ယခင်}}$	/ i /

သာဓက -

စံ	ဒေသိယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသိယ
ခွေး	ခွီး	ခွေး
/ kwè /	/ kwì /	/ kwè /
ဆွေး	ဆွီး	ဆွေး
/ shwè /	/ shwì /	/ shwè /
နွေး	နွီး	နွေး
/ nwè /	/ nwì /	/ nwè /
ပွေ့	ပွီး	ပွေ့
/ pwé /	/ pwí /	/ pwé /
တွေ့	တွီး	တွေ့
/ twé /	/ twí /	/ twé /
နွေ့	နွီး	နွေ့
/ nwē /	/ nwī /	/ nwē /

စသည်ဖြင့် ပြောင်းလဲပြောဆိုနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပြောင်းလဲပြောရာတွင်လည်း ‘ဝ’ဆွဲ ဗျည်းတွဲသံပါသော စကားလုံးမျိုးကိုသာ အများဆုံးတွေ့ရပါသည်။

အသံဖြစ်ပုံအကြည့်လျှင် မူလဒေသိယအသံ အိ၊ အီ၊ အီး / ī, i, i / အသံသည် လျှာရှေ့ပိုင်းအမြင့်ဆုံး အပိတ်အပြန့်သရဖြစ်ပြီး ပြောင်းလဲလာသော သရသံ အေ၊ အော့၊ အေး / ē, é, è / အသံမှာမူ လျှာရှေ့ပိုင်း ဒုတိယအမြင့်ဆုံး ရှေ့တစ်ဝက်အပိတ် အပြန့်သရ ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ မူလဒေသိယသရသံဖြင့် ပြောလျှင် ပိုမိုအားထုတ်ရနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး အသံအားဖြင့်လည်း ပြေပြစ်ချိုသာဟန်

မရှိပေ။ ပြောင်းလဲလာသော သရသံမှာမူ မူလထက်အားထုတ်မှု လျော့နည်းပြီး အသံအားဖြင့်လည်း ပြေပြစ်ချိုသာဟန် ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကား ထိတွေ့မှုကြောင့် စံသရသံဘက်သို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုရသော်လည်း အားထုတ်မှု သက်သာပြီး အသံပြေပြစ်ချိုသာဟန် ရှိလာသည်ဟု ထင်ရပါသည်။

၂။ ၃။ ၂။ နှာသံသရ^၁ ပြောင်းလဲမှု

ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် သရသံများ ပြောင်းလဲရာတွင် နှာသံသရ ပြောင်းလဲမှုကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ မူလဒေသီယတွင် အန်၊ အန်း / -ā, ă / သရသံဖြင့် ပြောသော စကားလုံးအချို့သည် ယခုအခါ စံအသံ၏ လွှမ်းမိုးလာမှုကြောင့် စံသရသံအတိုင်း အင်၊ အင် / -i, ĩ / သို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုလာကြပါသည်။

စံ	ဒေသီယ
/ ĩ /	$\xrightleftharpoons[\text{ယခု}]{\text{ယခင်}}$ / ă /

သာဓက -

စံ	ဒေသီယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသီယ
ပင်	ပန်	ပင်
/ -pĩ /	/ -pă /	/ -pĩ /
ခင်ဗျာ	ခန်ဗျာ	ခင်ဗျာ
/ khə pjā /	/ -khă pjā /	/ -khĩ pjā /
ထင်	ထန်	ထင်
/ -thĩ /	/ thă /	/ -thĩ /
ကင်း	ကန်း	ကင်း
/ kĩ /	/ kă /	/ kĩ /
ပင်လယ်	ပန်လယ်	ပင်လယ်
/ -pĩ lē /	/ -pă lē /	/ -pĩ lē /

^၁ nasalized vowel

စသည်ဖြင့် သရသံများ ပြောင်းလဲနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင် စံမြန်မာ ဘာသာစကားတွင် အင့် / ĩ / သရသံဖြင့်ပြောသော စကားလုံးတို့ကိုမူ အန့် / ǣ / သရသံဖြင့် မပြောဘဲ မူလကပင် အင့် / ĩ / သရသံဖြင့်သာ ပြောဆိုကြပါသည်။

စံ	ဒေသိယ
ဆင့်	ဆင့်
/ shĩ /	/ shĩ /
ထင့်	ထင့်
/ thĩ /	/ thĩ /
ပင့်	ပင့်
/ pĩ /	/ pĩ /
ရင့်သီး	ရင့်သီး
/ jĩ θ i /	/ jĩ θ i /
တင့်တယ်	တင့်တယ်
/ tĩ tē /	/ tĩ tē /

စသည်ဖြင့် စံအသံအတိုင်း ပြောဆိုသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သို့သော် ဒေသိယဝဲသံ^၁ ကမူ ပါနိုင်ပါသည်။

၂၊ ၃၊ ၃။ အသက်အောင့်သံ သရပြောင်းလဲမှု

မူလထားဝယ်ဒေသိယစကားတွင် အစ် / iʔ / သရသံဖြင့် ပြောဆိုနေမှုကို ယခုအခါ ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် စံအတိုင်း အက် / eʔ / သရသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

စံ	ဒေသိယ
/ eʔ /	$\begin{array}{c} \xrightarrow{\text{ယခင်}} \\ \xleftarrow{\text{ယခု}} \end{array} \quad / iʔ /$

^၁ accent

သာကေ-

စံ	ဒေသိယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသိယ
ကြက်	ကြစ်	ကြက်
/ tɕe? /	/ tɕi? /	/ tɕe? /
မျက်စိ	မျစ်စိ	မျက်စိ
/ mje? si' /	/ mji? si' /	/ mje? si' /
ရက်စွဲ	ရစ်စွဲ	ရက်စွဲ
/ je? swē /	/ ji? swē /	/ je? swē /
ခေတ်ပျက်	ခေတ်ပျစ်	ခေတ်ပျက်
/ khi? pje? /	/ khi? pji? /	/ khi? pje? /
ခဲပျက်	ခဲပျစ်	ခဲပျက်
/ khē pje? /	/ khē phji? /	/ khē pje? /

စသည်ဖြင့် ပြောင်းလဲပြောဆိုနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ထို့အတူပင် ထားဝယ်ဒေသိယစကားတွင် မူလက အိ / i' / သရသံဖြင့် ပြောသော စကားလုံးအချို့ကို ယခုအခါ စံသံအတိုင်း အိတ် / ei? / သရတွဲသံဖြင့် ပြောဆိုလာကြပါသည်။

စံ	ဒေသိယ
/ ei? /	$\begin{array}{c} \xrightarrow{\text{ယခင်}} \\ \xleftarrow{\text{ယခု}} \end{array} \quad / i' /$

သာကေ -

စံ	မူလဒေသိယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသိယ
လိပ်	လိ	လိပ်
/ lei? /	/ li' /	/ lei? /
အိပ်	အိ	အိပ်
/ ei? /	/ i' /	/ ei? /

ရိတ်

/ jeiʔ /

ဖိတ်ခေါ်

/ pheɪʔ khō /

ဆိပ်ဖြေဆေး

/ seiʔ phjē shè /

ရိ

/ jiʔ /

ဖိခေါ်

/ phiʔ khō /

ဆိဖြေဆေး

/ siʔ phjē shè /

ရိတ်

/ leiʔ /

ဖိတ်ခေါ်

/ pheɪʔ khō /

ဆိပ်ဖြေဆေး

/ seiʔ phjē shè /

စသည်ဖြင့် ပြောင်းလဲပြောဆိုလာကြောင်း တွေ့ရသည်။ မူလထားဝယ်ဒေသီယစကားတွင် အိ / iʔ / သရသံဖြင့် ပြောဆိုခြင်းသည်ပင် ရှေးမြန်မာဘာသာစကား၏ သွင်ပြင် လက္ခဏာတစ်ခုကို ထိန်းသိမ်းကာ ပြောဆိုနေသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထိုသို့ ဆိုရခြင်းမှာ ရှေးမြန်မာဘာသာစကားတွင် အဆုံးဗျည်း ရှေ့က သရသံသည် ရေးသည့်အတိုင်း ပကတိအသံထွက်ခဲ့သည်ဟု ပညာရှင်တို့က ခန့်မှန်းပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ ထိုအချက်သည် မှန်ကန်မှုရှိနိုင်ကြောင်း ထားဝယ်ဒေသီယစကားတွင် အဆုံးဗျည်းရှေ့က အိ / iʔ / သရသံသည် ရေးသည့်အတိုင်း ပကတိအသံ ထွက်ခဲ့ခြင်းက သက်သေပြုနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒေသီယစကားများတွင် ရှေးမြန်မာဘာသာစကား၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများ ထင်ဟပ်နေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၂။ ၄။ ဝဏ္ဏ^၁အရေအတွက် ပြောင်းလဲမှု

ဝဏ္ဏအရေအတွက် ပြောင်းလဲမှုဆိုရာတွင် ထားဝယ်ဒေသီယစကား၏ စကားလုံးအတွင်းရှိ ဝဏ္ဏအရေအတွက်တို့သည် ဘာသာစကား ထိတွေ့နေမှုကြောင့် မူလဝဏ္ဏအရေအတွက်အောက် လျော့၍သော်လည်းကောင်း၊ တိုး၍သော်လည်းကောင်း၊ ပြောင်းလဲပြောဆိုလာမှုကို ဆိုလိုပါသည်။ ထားဝယ်ဒေသီယစကားတွင် ဘာသာစကား ထိတွေ့မှုကြောင့် ဝဏ္ဏအရေအတွက် ပြောင်းလဲမှုတွင် ဝဏ္ဏတိုး၍ ပြောဆိုလာမှုကို အများဆုံး တွေ့ရပါသည်။

စံ

ဒေသီယ

ဝဏ္ဏ ၂ ခု	$\xrightleftharpoons[\text{ယခု}]{\text{ယခင်}}$	ဝဏ္ဏ ၁ ခု
ဝဏ္ဏ ၃ ခု	$\xrightleftharpoons[\text{ယခု}]{\text{ယခင်}}$	ဝဏ္ဏ ၂ ခု

^၁ syllable

သာကေ -

စံ	မူလဒေသိယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသိယ
ကတိ	ဒိ	ကတိ
/ gə dí' /	/ dí' /	/ gə dí' /
ကုလား	လား	ကုလား
/ kə lá' /	/ lá' /	/ kə lá' /
ကြံသကာ	ကြံဂါ	ကြံသကာ
/ -tɕǎ ʈə gǎ /	/ -tɕǎ gǎ /	/ -tɕǎ ʈə gǎ /
လေယာဉ်ပျံ	လေဗျံ	လေယာဉ်ပျံ
/ lē -ji -bjǎ /	/ lē -bjǎ /	/ lē -ji -bjǎ /
မိခင်	မိ	မိခင်
/ mǐ' -khi /	/ mǐ' /	/ mǐ' -khi /
ဖခင်	ဖ	ဖခင်
/ phá -khi /	/ pha' /	/ phá -khi /

စသည်ဖြင့် ဝဏ္ဏအရေအတွက်တိုး၍ ပြောဆိုနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တိုး၍ ပြောဆိုရာတွင် ရှေ့ဝဏ္ဏတိုး၍ လည်းကောင်း၊ အလယ်ဝဏ္ဏတိုး၍သော် လည်းကောင်း နောက်ဝဏ္ဏတိုး၍သော် လည်းကောင်း ပြောဆိုကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ သို့ရာတွင် ရှေ့ဝဏ္ဏတိုး၍ ပြောဆိုလာမှုကို အများဆုံး တွေ့ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဝဏ္ဏ အရေအတွက် တိုး၍ပြောဆိုမှုတွင် ရှေ့ဝဏ္ဏ ‘အ’ တိုး၍ ပြောဆိုမှုမျိုး အများဆုံး တွေ့ရပါသည်။

သာကေ-

စံ	မူလဒေသိယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသိယ
အကောင်း	ကွန်း	အကောင်း
/ ə kàũ /	/ k`ũ /	/ ə kàũ /

အသီး:	သီး:	အသီး:
/ə θ̌ i /	/ θ̌ i /	/ə θ̌ i /
အစား:	စား:	အစား:
/ə š a /	/ š a /	/ə š a /
အပင်	ပင်	အပင်
/ə -pĩ /	/ -pã /	/ə -pĩ /
အသား:	သား:	အသား:
/ə θà /	/ θà /	/ə θà /

စသည်ဖြင့် စံအတိုင်း ပြောင်းလဲပြောဆိုလာသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရှေ့တွင် ‘အ’ ပါသည့်အတွက် နောက်အသံသည် သံပြင်းဖြစ်စေကာမူ အသံအားလျော့နည်း သွားကြောင်း တွေ့ရသည်။ သို့ဖြစ်၍ စကားပြောဆိုရာတွင် ပြေပြစ်ချိုသာမှု ရှိနိုင်သည်။ မူလဒေသိယအသံမှာမူ ‘အ’ မပါသည့်အတွက် အသံအားဖြင့် ပြတ်တောက်ဟန် ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒေသိယအသံမှ စံအသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုခြင်းသည် လူမှု ဆက်ဆံရေးအရ ချောမွေ့ပြေပြစ်လာနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။

၂၊ ၅။ မွေးစားစကားလုံး^၁တို့၏ စကားသံပြောင်းလဲမှု

ထားဝယ်ဒေသိယစကားနှင့် အခြားဘာသာစကားတို့ ထိတွေ့မှုကြောင့် ထားဝယ် ဒေသိယစကားတွင် မွေးစားစကားလုံးတို့ကို အများအပြား တွေ့ရပါသည်။ မွေးစား ရာတွင် ယခင်က ဒေသိယအသံထွက်ဟန်ဖြင့်သာ မွေးစားခဲ့ကြပါသည်။ သို့သော် ယခုအခါ စံမြန်မာဘာသာစကားနှင့် ထိတွေ့မှု ပိုမိုများပြားလာခြင်းအရသော် လည်းကောင်း၊ အခြားဘာသာစကားတို့နှင့် တိုက်ရိုက်ထိတွေ့မှု ပိုမိုများပြားလာခြင်း အရသော် လည်းကောင်း ဒေသိယမွေးစားစကားတို့၏ စကားသံများ ပြောင်းလဲ နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မွေးစားစကားလုံးတို့၏ စကားသံ ပြောင်းလဲမှုကို တင်ပြ ရာတွင် ဗျည်းသံပြောင်းလဲမှုနှင့် သရသံပြောင်းလဲမှုတို့ကိုသာ တင်ပြထားပါသည်။

^၁ loan word

၂၊ ၅၊ ခ။ ဗျည်းသံ ပြောင်းလဲမှု

မူလထားဝယ်ဒေသိယစကားတွင် ‘လ’ ဗျည်းသံဖြင့် ပြောဆိုသော စကားလုံး အချို့ကို ယခုအခါ ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် ‘ရ’ ဗျည်းသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆို နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

စံ	ဒေသိယ
ရ / r /	လ / l /
$\begin{array}{c} \xrightarrow{\text{ယခင်}} \\ \xleftarrow{\text{ယခု}} \end{array}$	

သာဓက -

အင်္ဂလိပ်	စံ	မူလဒေသိယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသိယ
camera	ကင်မရာ	ကင်မလာ	ကင်မရာ
/ 'kæməɾə /	/ -kĩ mə rā /	/ -kĩ mə lā /	/ -kĩ mə rā /
concrete	ကွန်ကရစ်	ကွန်ကလစ်	ကွန်ကရစ်
/ 'kɒŋkri:t /	/ -kũ kə ri? /	/ -kũ kə li? /	/ -kũ kə ri? /
maralton	မာရသွန်	မာလသွန်	မာရသွန်
/ 'mæɾəθən /	/ mā rə -θũ /	/ mā lə -θũ /	/ mā rə -θũ /
spring	စပရင်	စပလင်	စပရင်
/ sprɪŋ /	/ sə pə -rĩ /	/ sə pə -li /	/ sə pə -rĩ /
brake	ဘရိတ်	ဘလိတ်	ဘရိတ်
/ breik /	/ bə rei? /	/ bə lei? /	/ bə rei? /

စသည်ဖြင့် မူလထားဝယ်ဒေသိယစကားတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ စကားလုံး အချို့ကို ‘လ’ ဗျည်းသံဖြင့် ဖလှယ်ကာ ပြောဆိုကြပါသည်။ သို့သော် ယခုအခါ ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် ‘ရ’ ဗျည်းသံကို ပြောင်းလဲပြောဆိုလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုလာခြင်းမှာ မိမိတို့၏ မူလဒေသိယအသံကို လက်မခံလို၍ ပြောခြင်းဟု မဆိုနိုင်ပေ။ စံအသံသည် အင်္ဂလိပ်အသံထွက်နှင့် အနီးစပ်ဆုံးတူသည်ဟု ဒေသိယစကားပြောသူတို့ ထင်မှတ်ကြဟန် ရှိသည်။

ထို့ပြင် အင်္ဂလိပ်မွေးစားစကားလုံးမှ မဟုတ်ပေ။ အခြားဘာသာစကားမှ မွေးစားထားသော စကားလုံးတို့တွင်လည်း မူလ ‘လ’ ဗျည်းသံမှ ‘ရ’ ဗျည်းသံသို့ပင် ပြောင်းလဲပြောဆိုလာကြပါသည်။

သဘဓက -

	စံ	မူလဒေသိယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသိယ
မလေး- kalambok	ကရမက်	ကလမက်	ကရမက်
	/ kə rə me? /	/ kə lə me? /	/ kə rə me? /
ပါဠိ- ကရဝိတ	ကရဝိတ်	ကလဝိတ်	ကရဝိတ်
	/ kə rə wei? /	/ kə lə wei? /	/ kə rə wei? /
ပြင်သစ်- brassiere	ဘရာစီယာ	ဘလာဇီယာ	ဘရာဇီယာ
	/ bə rā zi jā /	/ bə lā zi jā /	/ bə rā zi jā /

၂၊ ၅၊ ၂။ သရသံပြောင်းလဲမှု

စံ		ဒေသိယ
/ ei? /	$\begin{array}{c} \xrightarrow{\text{ယခင်}} \\ \xleftarrow{\text{ယခု}} \end{array}$	လ / i' /

သာကေ -

အင်္ဂလိပ်	စံ	မူလဒေသိယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသိယ
cake	ကိတ်	ကိ	ကိတ်
/ keik /	/ keiʔ /	/ kiʼ /	/ keiʔ /
gate	ဂိတ်	ဂိ	ဂိတ်
/ geit /	/ geiʔ /	/ giʼ /	/ geiʔ /
ပါဠိ	စံ	မူလဒေသိယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသိယ
စိတ္တ	စိတ်	စိ	စိတ်
	/ seiʔ /	/ siʼ /	/ seiʔ /
နိစ္စ	နိစ္စ	နိစ	နိစ္စ
	/ neiʔ sá /	/ niʼ sá /	/ neiʔ sá /
ဗျာဒိတ	ဗျာဒိတ်	ဗျာဒိ	ဗျာဒိတ်
	/ bjā deiʔ /	/ bjā diʼ /	/ bjā deiʔ /

စသည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၊ ပါဠိဘာသာမှ မွေးစားထားသော စကားလုံးအချို့တွင် သရသံ ပြောင်းလဲပြောဆိုနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပြောင်းလဲပြောဆိုရာတွင် မူလ အိ / iʼ / သရသံမှ အိတ် / eiʔ / သရသံကို ပြောင်းလဲပြောသည်ကို တွေ့ရသည်။

ထို့ပြင် မူလထားဝယ်၏ ဒေသိယမွေးစားစကားလုံးတွင် အန် / -ã / သရသံဖြင့် ပြောသော်လည်း ယခုအခါ အင် / -ĩ / သရသံသို့လည်းကောင်း၊ မူလက / -ũ / သရသံဖြင့် ပြောသော်လည်း ယခုအခါ / -ãu / သရသံဖြင့် ပြောင်းလဲပြောဆိုလာကြ ပါသည်။

စံ		ဒေသိယ
/ -ĩ /	$\xrightleftharpoons[\text{ယခု}]{\text{ယခင်}}$	/ ã /

စံ		ဒေသိယ
/ aũ /	$\xrightleftharpoons[\text{ယခု}]{\text{ယခင်}}$	/ ù /

သာဓက -

အင်္ဂလိပ်	စံ	မူလဒေသိယ	ပြောင်းလဲလာသောဒေသိယ
pension	ပင်စင်	ပန်ဇင်	ပင်ဇင်
/ 'penʃn /	/ -pĩ -zĩ /	/ -pã -zĩ /	/ -pĩ -zĩ /
ping-pong	ပင်ပေါင်	ပန်ပွန်	ပင်ပေါင်
/ 'piŋpɔŋ /	/ -pĩ -baũ /	/ -pã -pũ /	/ -pĩ -baũ /
brochure	ဘောင်ချာ	ဘွန်ချာ	ဘောင်ချာ
/ 'brəʊʃə(r) /	/ -baũ tɕhã /	/ -bũ tɕhã /	/ -baũ tɕhã /
form	ဖောင်	ဖွန်	ဖောင်
/ fɔ:m /	/ -phaũ /	/ -phũ /	/ -phaũ /

စသည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်စကားမှ မွေးစားစကားလုံးတို့ကို မူလထားဝယ်ဒေသိယ သရသံများဖြင့် ပြောဆိုကြပါသည်။ သို့သော် ယခုအခါ စံမြန်မာဘာသာစကား၏ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် စံသရသံဘက်သို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် ထားဝယ်ဒေသိယမူလစကားသံများ ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မူလစကားသံများ ပြောင်းလဲရာတွင် ဘာသာစကားတို့၏အခြေခံ အဓိကကျသည့် ဗျည်းသံများ ပြောင်းလဲနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မူလက လဆွဲ ဗျည်းသံ၊ ယပင့်၊ ရရစ် မပါသော ဗျည်းသံ၊ သံညှင်းဗျည်းသံတို့ဖြင့် ပြောဆိုနေမှုသည်ပင် ထားဝယ်ဒေသိယစကား၏ ထင်ရှားသော ဗျည်းသံဆိုင်ရာ လက္ခဏာများဟု ဆိုနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် လဆွဲ ဗျည်းသံသုံး၍ ပြောဆိုသော စကားသံမျိုးကိုကြားလျှင် ပြောသူသည် ထားဝယ်သူ/ ထားဝယ်သားများဖြစ်မည်ဟု ထစ်ထစ်ချ ပြောနိုင်လောက်သော စကားသံပင် ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ယခုအခါ စံမြန်မာဘာသာစကားနှင့် ထိတွေ့မှု ပိုမိုများပြားလာမှုကြောင့် ထိုမူလဗျည်းသံတို့ နေရာတွင် စံဗျည်းသံများ အစားထိုး ပြောင်းလဲပြောဆိုလာကြပါသည်။ ထိုအခါ မိမိတို့၏ ဒေသိယမူလဗျည်းသံများ တဖြည်းဖြည်း ပျောက်ကွယ်သွားနိုင်သည်။

ထို့အတူ သရသံများလည်း ပြောင်းလဲလာပါသည်။ စံမြန်မာဘာသာစကားတွင် ‘ဝ’ဆွဲ ဗျည်းတွဲပါသော စကားလုံးအချို့ကို အေ၊ အေ၊ အေး / ē, é, è / သရသံဖြင့် ပြောသော စကားလုံးတို့ကို ထားဝယ်ဒေသီယတွင် အီ၊ အီ၊ အီး / ī, í, î / သရသံဖြင့်ပြောခြင်း၊ အင်၊ အင်း / -ī, ĭ / သရသံဖြင့်ပြောသော စကားလုံးအချို့ကို အန်၊ အန်း / -ā, ā / သရသံဖြင့် ပြောခြင်း၊ အက် / e? / သရသံဖြင့်ပြောသော စကားလုံးအချို့ကို အစ် / i? / သရသံဖြင့် ပြောခြင်း၊ အိတ် / ei? / သရသံဖြင့် ပြောသော စကားလုံးအချို့ကို အိ / i / သရသံဖြင့် ပြောဆိုခြင်းမျိုးတို့သည် မူလ ထားဝယ်ဒေသီယစကား၏ သရသံဆိုင်ရာ ထင်ရှားသော အသံများဟု ဆိုနိုင် ပါသည်။ သို့သော် ယခုအခါ စံမြန်မာဘာသာစကားနှင့် ထိတွေ့မှု ပိုမို များပြား နေမှုကြောင့် စံသရသံဘက်သို့ ရွေ့လျားနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ထို့ပြင် ဝဏ္ဏအရေအတွက်မှာလည်း ပြောင်းလဲလာနေပါသည်။ မူလထားဝယ် ဒေသီယစကားတွင် စံစကားထက် ဝဏ္ဏအရေအတွက် လျော့၍သာ ပြောဆိုကြ ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ‘အ’ ဝဏ္ဏ လျော့၍ ပြောဆိုမှုကြောင့်လည်း ထားဝယ်ဒေသီယ စကားပြောလျှင် မြန်သည်၊ ပြတ်သည်၊ ချိုသာမှုမရှိ စသည်ဖြင့် အခြားလူ့အဖွဲ့အစည်း တို့က သုံးသပ်တတ်ကြသည်မှာ မှန်ကန်နိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။

ထို့အတူ ထားဝယ်ဒေသီယစကားတွင် မူလက ဒေသီယအသံဖြင့်သာ မွေးစား ထားသော စကားလုံးအချို့ကို ယခုအခါ စံအသံ၏ လွှမ်းမိုးလာမှုကြောင့် စံအသံ အတိုင်း ပြောင်းလဲပြောဆိုလာကြပါသည်။

ထိုသို့ ပြောင်းလဲနေမှုကြောင့် ထားဝယ်ဒေသီယစကားပြောသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း အတွင်းတွင် ကောင်းကျိုးနှင့် ဆိုးပြစ်များ ခွန်တွဲဖြစ်ပေါ်လာနေပါသည်။ ကောင်းကျိုး အနေဖြင့် မူလဒေသီယစကားတွင် မရှိသည့် ‘ရ’ / r / သံရင်း တိုးပွားလာပါသည်။ ထို့ပြင် အခြားလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ဆက်ဆံရသည့်အခါ ချိုသာပြေပြစ်မှု လိုအပ်ပုံ၊ အပြောအဆို အပြုအမူ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ရန် လိုအပ်ပုံ၊ စကားအပြောအဆိုသည် လူမှုဆက်ဆံရေးတွင် အဓိကကျပုံ၊ တစ်ဖက်သားနှင့် ဆက်ဆံလျှင် စကားသံသည် များစွာ အရေးပါပုံ စသည့် လူမှုဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ ကောင်းကျိုးများကို ရရှိစေ ပါသည်။

ဆိုးပြစ်အနေဖြင့် မိမိတို့ ဒေသီယစကားသံများ တဖြည်းဖြည်း စံအသံ ဘက်သို့ ရွေ့လျားနေခြင်းသည် စိုးရိမ်စရာ ဖြစ်နေပါသည်။ ခေတ်လူငယ်အချို့သည် ပေါ်ပင်ကို လိုက်လို၍ဖြစ်စေ၊ အများ အထင်ကြီးစေလို၍ဖြစ်စေ မိမိတို့၏ ဒေသီယ စကားသံများကို မပြောချင်ကြဘဲ ဖြစ်လာနေကြသည်။ မိမိတို့ ဒေသီယစကားသံဖြင့်

ပြောလျှင် အခြားလူ့အဖွဲ့အစည်းတို့ နားမလည်နိုင်သည်မှာ မှန်သော်လည်း ထိုအသံများသည်ပင် မိမိတို့ဒေသိယ စကားပြောသူများကို ကောင်းကျိုးပြုနိုင်သည်ကို သတိပြုသင့်သည်ဟု ထင်ရသည်။ အထူးသဖြင့် အခြားအရပ်ဒေသသို့ ရောက်လျှင် ဒေသိယစကားပြောသူတို့သည် မိမိတို့၏ ဒေသိယစကားသံဖြင့် ပြောနေသည်ကို ကြားရလျှင် အချင်းချင်း မိတ်ဆက်တတ်ကြသည်။ ကူညီရိုင်းပင်းတတ်ကြသည်။ အခက်အခဲများကို ကူညီဖြေရှင်းပေးတတ်သည်။ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးတတ်ကြသည်။ အချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်ကြသည် စသည့် အချက်များသည် ဒေသိယစကားသံများ၏ ကောင်းကျိုးရလဒ်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ထို့ပြင် ဒေသိယစကားဟူသည် မိရိုးဖလာ ရိုးရာအမွေအနှစ် တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ဒေသသွင်ပြင်လက္ခဏာ ထင်ဟပ်လျက်ရှိပြီး ဒေသဆိုင်ရာ အမှတ်လက္ခဏာ တစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့၏ ဒေသိယစကားသံကို ဘိုးဘွားအမွေအနှစ်အဖြစ် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်သင့်သည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် သက်ရောက်မှုစရိယာ အတွင်း ထားဝယ်ဒေသိယစကားသံများ ပြောင်းလဲနေမှုသဘောကို သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။ မိမိတို့၏ မူလစကားသံသည်လည်း အရေးပါပုံ၊ ကောင်းကျိုးရရှိနိုင်ပုံ၊ ပြောင်းလဲလာသော စကားသံသည်လည်း လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ဆက်ဆံသည့်အခါ လိုအပ်ပုံတို့ကို တင်ပြထားပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

- ခင်မင်၊ မောင်(ခန့်ဖြူ)။ (၂၀၀၅)။ *သက်တံ့ရောင်စုံဘာသာစကား*။ ရန်ကုန်၊ ဓာတုလင်္ကာ စာပေ။
- ခင်မင်၊ မောင်(ခန့်ဖြူ)။ (၂၀၀၉)။ *ဘာသာအမြင် စာပေအမြင်*။ ရန်ကုန်၊ ပုဂံပုံနှိပ်တိုက်။
- ခင်မင်၊ မောင်(ခန့်ဖြူ)။ (၂၀၁၁)။ *လူငယ်အတွက် စကားအကြောင်း စာအကြောင်း*။ ရန်ကုန်၊ ကောင်းသန့်ပုံနှိပ်တိုက်။
- တင်ထွန်း၊ ဦး။ (၁၉၈၀) ။ *စကားသံပြောင်းလဲရသော အကြောင်းရင်းများ၊ တက္ကသိုလ်ပညာ ပဒေသာစာစောင်၊ အတွဲ ၁၄၊ အပိုင်း(၂)*။ ရန်ကုန်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ပုံနှိပ်တိုက်။
- ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (ခုနှစ်မပါ)။ *ဘာသာဗေဒ*။ ရန်ကုန်၊ တက်လမ်းစာပေ။
- ဖေမောင်တင်၊ ဦး။ (၁၉၅၈)။ *ဘာသာလောကကျမ်း* ။ ရန်ကုန်၊ တက္ကသိုလ်များပုံနှိပ်တိုက်။
- မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၉၁)။ *မြန်မာအဘိဓာန်*။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။
- မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၃)။ *အင်္ဂလိပ်-မြန်မာအဘိဓာန်* (ဒု-ကြိမ်)။ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။
- အောင်မြင့်ဦး၊ မောင်။ (၂၀၀၀)။ *ပုဂံခေတ် မြန်မာစာအရေးအသားစနစ်*။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း။
- အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၆)။ *အင်းလေးဒေသီယစကား*။ ဓူဝံစာအုပ်တိုက်။
- အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၀)။ *ဘာသာစကားသုတေသန*။ ရန်ကုန်၊ ဓူဝံစာအုပ်တိုက်။
- အောင်သောင်း၊ ဦး။ (၁၉၇၇)။ *နှာခေါင်းသံနှင့် လသံ ပေါင်းက နသံ ဖြစ်သည်။ မြန်မာစာ သုတေသနဂျာနယ်၊ အတွဲ ၂၊ အမှတ် ၁*။ ရန်ကုန်၊ တက္ကသိုလ်များပုံနှိပ်တိုက်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

- Aitchison, J. (1972). *General Linguistics* : The English Universities Press Ltd.
- Coulmas, F(ed). (2002). *The Handbook of Sociolinguistics*. Massachusetts: Blackwell Publisher.
- Crystal, D. (2000). *A Dictionary of Linguistics and Phonetics* (4th.edn): Massachusetts: Blackwell Publisher.

အင်တာနက်အကိုးအကား

Accent. Retireved (May 10, 2018) From <http://en.wikipedia.org/wiki/Accent>.

Language-contact. Retireved (Mar 5, 2018) from [http:// en Wikipedia, org/ wiki/ language-contract](http://en.wikipedia.org/wiki/language-contract)

Sound.change.Retireved (May 10, 2018) from [http://en. Wikipedia, org. wiki/sound-change](http://en.Wikipedia.org.wiki/sound-change).